

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

Переглянути у форматі pdf

ПРОБЛЕМИ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ 2010-2015 РОКІВ
Ю. О. Набатова

№ 9, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 336.114:352

Ю. О. Набатова,
к. е. н., доцент кафедри фінанси і кредит
Запорізького національного технічного університету, м. Запоріжжя, Україна

ПРОБЛЕМИ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ 2010-2015 РОКІВ

Iu. A. Nabatova,
Ph.D., Associate Professor of Department of Financial and Credit,
Zaporizhian National Technical University, Zaporizhzhya, Ukraine

PROBLEMS OF INTERBUDGETARY RELATIONS IN UKRAINE AND THEIR IMPACT ON ECONOMIC INDICATORS, 2010-2015

В статті розглядається сучасний стан міжбюджетних відносин та проблем, які пов'язані з розподілом та перерозподілом бюджетних коштів, з урахуванням внесених змін до бюджетного та податкового законодавства. Досліджені теоретично-практичні аспекти реформування та проблематики міжбюджетних відносин в країні, визначені основні напрямки мінімізації проблем міжбюджетних відносин у розгляді с функціонуванням міжбюджетних трансфертів та асигнувань, проаналізований сучасний стан економічних показників в державі. На основі проведеного дослідження розроблені рекомендації щодо покращення економічних показників держави за рахунок сучасних тенденцій розвитку країни та світу, встановлені умови вирішення проблем міжбюджетних відносин.

The article discusses the current state of inter-vidocin and problems associated with the distribution and redistribution of budgetary funds, with the changes in budget and tax legislation. Studied theoretical and practical aspects of reform and issues of intergovernmental relations in the country, the main directions of minimization problems of interbudgetary relations in consideration with the functioning of intergovernmental transfers and appropriations, analyzed the current state of economic indicators in the state. On the basis of the study developed recommendations for improving the economic performance of the state due to the modern trends of development of the country and the world, conditions for the solution of problems of interbudgetary relations.

Ключові слова: міжбюджетні відносини, бюджет, бюджетна система, проблеми міжбюджетних відносин, асигнування, міжбюджетні трансферти, економічні показники, державне регулювання, бюджетна децентралізація, фінансова нестабільність.

Keywords: intergovernmental relations, budget, budget system, the problems of interbudgetary relations, appropriations, intergovernmental transfers, economic indicators, government regulation, fiscal decentralization, fiscal instability.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Ефективне функціонування стабільної та повноцінної бюджетної системи передбачається за умов налагоджування та скоригованих міжбюджетних відносин. Даний аспект впливає та забезпечує сталий економічний розвиток держави та покращення економічних показників, що в свою чергу впливає на економічне, соціальне, фінансове та політичне життя держави. Сучасний стан фінансового ринку спонукає нас до визначення проблем міжбюджетного характеру в Україні, дослідження процесів їх трансформації у контексті реформування законодавчо-нормативної бази відносно функціонування адміністративно-територіального устрою, децентралізації фінансових ресурсів, а також процесів територіальної організації органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. На основі вирішення даних питань відкриються можливості реформування міжбюджетних відносин та покращення в системі розподілу та контролю за фінансовими ресурсами держави.

Поряд із зазначеними аспектами, за визначений період (вересень 2010р.-січень 2015р.) відбуваються активні реформування, коригування, оновлення та зміни законодавчо-нормативної бази, які регулюють функціонування та змінюють податкове навантаження на бюджет, а тим самим впливають на розмір доходної частини бюджетів, спонукаючи всіх фінансових суб'єктів господарювання виводити отримані прибутки з тіньового сектору економіки держави. Дані фактори впливають на бюджетну систему та безпосередньо потребують змін в подальшому плануванні, регулюванні та контролі за фінансовими ресурсами відносно всіх рівнів розподілу. У зв'язку з цим, вважається за доцільне, необхідність впровадження нових регулюючо-законодавчих змін, які утворюють позитивний стрибок економічних показників, що в умовах економічної кризи є актуальним, необхідним та економічно-інвестиційно привабливим для ефективного фінансового розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми міжбюджетних відносин, основи їх функціонування, організації, фінансового контролю та керування, питання укріплення фінансової самостійності (автономності) місцевих органів влади та розвитку міжбюджетних трансфертів в Україні та інших країнах займають чільне місце у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Вагомий внесок в розробку теоретичних, методичних та законодавчих положень щодо проблеми міжбюджетних відносин та їх впливу на економічні показники зробили такі вчені: С. Буковинського, Н.Балдич, О.Василюка, А. Даниленко, І. Лютюго, К. Павлюка, О. Романенко, І. Розпутенка, Л. Льченко- Сюйви, С. Юрій та інші.

Проте, слід зазначити, що в науковій літературі ще недостатньо розробленими залишаються важливі аспекти вирішення проблем міжбюджетних відносин та їх реформування. Незважаючи на велику кількість досліджен, питання щодо проблем міжбюджетних відносин в Україні потребують подальшого розгляду та аналізу. В умовах постійних змін, нестачі фінансових ресурсів, богової кризи в країні, зниження основних макро- та мікроекономічних показників держави необхідно вирішити питання проблем в міжбюджетних відносинах України та мінімізувати їх негативний вплив на соціально-економічний розвиток.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Проаналізувати сучасний стан економічних показників держави за 2010-2015 роки; встановити зв'язок проблематики міжбюджетних відносин та їх впливу на соціально-економічний розвиток держави за останні п'ять років; розробити рекомендації щодо мінімізації їх негативного впливу на макро- і мікроекономічні показники; проаналізувати реформування бюджетного законодавства та основні зміни відносно міжбюджетних відносин за останні роки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах надзвичайно складної фінансово-економічної ситуації в країні на порядку денному місцевої влади гостро стоїть питання всебічного наповнення доходної частини місцевих бюджетів та проведення заходів, спрямованих на економію бюджетних коштів.

Забезпечення ефективного виконання бюджету неможливе без проведення якісного, всебічного та обґрунтованого аналізу показників виконання бюджету у попередніх періодах, розкриття чинників, які найбільше впливають на результат.

Фінансовий ресурс місцевих бюджетів на 2015 рік сформовано з урахуванням змін, внесених до Податкового і Бюджетного кодексів України та інших законодавчих актів, що стосуються місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин, основних положень проекту Основних напрямів бюджетної політики, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 квітня 2014 року № 385-р, завдань, визначених Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, схваленою постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року № 26-VIII., а саме:

- скасування збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- скорочення кількості податків шляхом їх об'єднання за відповідною специфікою;
- встановлення нових нормативів відрахувань податку на доходи фізичних осіб (бюджети міст обласного значення та районів – 60%, обласні бюджети – 15%, бюджет м. Києва – 40%);
- передачу з державного бюджету до місцевих бюджетів плати за надання інших адміністративних послуг та державного мита;
- запровадження акцизного податку з кінцевих продаж;
- розширення бази оподаткування податку на нерухомість шляхом включення до оподаткування цим податком комерційного (нежитлового) майна;
- зміни до розподілу коштів екологічного податку (крім податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів), з урахуванням зарахування до державного бюджету 20%, а до місцевих бюджетів 80%, у тому числі до обласних бюджетів – 55%, сільських, селищних, міських бюджетів – 25% та бюджету міста Києва – 80% надходжень цього податку;
- розширення надходжень загального фонду шляхом передачі єдиного та екологічного податків, а також податку на нерухоме майно зі спеціального фонду.

[1,5].

Доходи загального фонду місцевих бюджетів району збільшаться у 2015 році за рахунок передачі частини платежів із спеціального фонду до загального фонду місцевих бюджетів, зокрема єдиного податку та екологічного податку.

Змінами до бюджетного законодавства ліквідовано поняття доходів і видатків, що враховуються, або не враховуються, при визначенні міжбюджетних трансфертів. Трансферти з державного бюджету надаватимуться лише для вирівнювання податкоспроможності території залежно від рівня надходжень на одного жителя.

З 2015 року для місцевих бюджетів не передбачається надання додаткової дотації з державного бюджету на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів. Натомість протягом наступних трьох років у Державному бюджеті України передбачатиметься стабілізаційна дотація в обсязі не менше 1 відсотка обсягу надходжень податків та зборів до місцевих бюджетів для покриття можливих фактичних диспропорцій при запровадженні нової моделі взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами. [2, 6].

У 2015 році передбачено такі нові трансферти: базова дотація, освітня субвенція, медична субвенція, субвенція на підготовку робітничих кадрів.

Змінено також підходи до фінансування видатків на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах. Крім відміни справляння збору за першу реєстрацію транспортних засобів для місцевих бюджетів не передбачено також і надання відповідної субвенції з державного бюджету.

Прогноз місцевих бюджетів на наступні роки базується на принципі збалансованості. При реалізації прогнозу очікується, що бюджетні нововведення забезпечать бюджетну самостійність та фінансову незалежність, сприятимуть створенню реального підґрунтя для виконання місцевими органами влади своїх повноважень в частині надання якісних суспільних послуг та ефективного функціонування бюджетної системи[3].

Вивчаючи питання економічної нестабільності відносно міжбюджетних відносин доречно розглянути такі показники, як індекс споживчих цін (ІСЦ) – у січні 2015 року становив 103,1% (рис.1.) та індекс цін виробників промислової продукції (ІЦВ)-у січні 2015 року становив 102,3%(рис.2.)

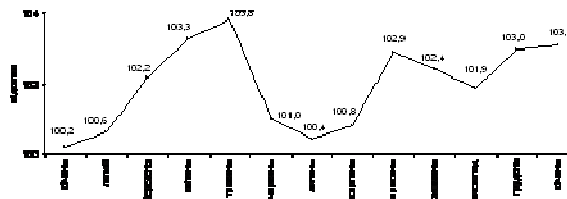

Рис. 1. ІСЦ у 2014–2015 роках (до попереднього місяця) [1]

У поточній період, постійних змін економічних показників (рівень інфляції за 2014 рік склав 124,9%; індекс цін виробників -131,8%) та негативних прогнозів (очікуваний рівень інфляції за 2015 рік - 26%) , виникає необхідність впровадження комбінованих методів планування у системі господарювання на підприємстві і впровадження формування процесу ресурсозберігаючої політики.

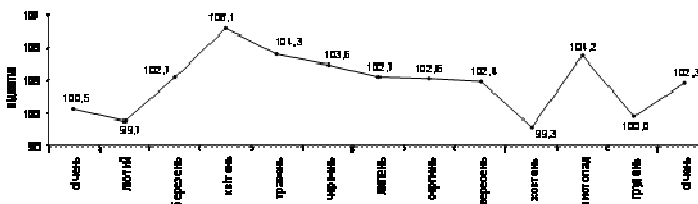

Рис. 2. ІВЦ у 2014–2015 роках (до попереднього місяця) [1]

Як наслідок, ефективність міжбюджетних трансфертів та асигнувань стає можливим лише за умови розробки плану реформування та удосконалення законодавчо-нормативної бази розподілу та перерозподілу доходної частини бюджету.

Питання проблематики міжбюджетних відносин в системі ефективного державного регулювання економіки охоплює основні аспекти фінансової діяльності держави, фінансового забезпечення функціонування місцевого самоврядування, державного управління економікою у цілому та реалізації політики регіонального розвитку зокрема. Фінансова діяльність держави та органів місцевого самоврядування є складовою механізмом державного управління, при якому забезпечується рух грошових коштів. Державні органи влади та органи місцевого самоврядування організують та здійснюють розподіл та використання грошових фондів. Місцеві бюджети відображають сукупність розподільчих і перерозподільчих відносин щодо формування та використання територіального централізованого фонду грошових коштів відповідно до законодавства та реалізують соціальну функцію держави.

Місцеві бюджети області на 2015 рік формуються на засадах реформи міжбюджетних відносин. Доречно розглянути основні зміни, що вплинуть на економічні показники та функціонування бюджетної системи.

Внесеними змінами до Податкового кодексу України зменшено кількість податків, а деякі податки трансформовані:

- до акцизного податку додані екологічний податок з палива, збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну і теплову енергію, збір за першу реєстрацію транспортного засобу;
- збори за спеціальне використання водних і лісових ресурсів, води, радіочастотного ресурсу об'єднані у рентну плату;
- плата за землю, податок на нерухоме майно, транспортний податок входять до складу податку на майно;
- фіксований сільськогосподарський податок є складовою частиною єдиного податку[7,8,11].

Змінено шкалу оподаткування доходів фізичних осіб. Відтепер працівник сплачуватиме 15% від місячного доходу, який не повинен перевищувати 12180 грн. Якщо сума доходу буде більшою, то ставка зросте до 20% (з суми перевищення). Ставку податку з доходів, отриманих від процентів, дивідендів або роєлті, підвищено з 15% до 20%.

Пенсії, що перевищують 3654 гривні на місяць, обкладуть податком за ставкою 15% (податок збиратимуть з перевищення). Раніше ця норма стосувалася пенсій від 10 тис. грн.

База оподаткування податком на доходи фізичних осіб буде розширена завдяки зменшенню розміру єдиного соціального внеску з 41,6% до 16,6% (для підприємств, де середня зарплата не менше трьох мінімальних заробітних плат).

Змінено ставки земельного податку. Так, ставка податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, встановлюється у розмірі не більше 3% від їх нормативної грошової оцінки, а для сільськогосподарських угідь – не більше 1% від їх нормативної грошової оцінки. Зазначено також, що ставка податку встановлюється у розмірі не більше 12% від нормативної грошової оцінки за земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні суб'єктів господарювання (крім державної та комунальної форми власності). Змінами також зменшено кількість пільговиків-юридичних осіб.

Вводиться податок на потужні автомобілі. Так, за автомобіль віком до 5 років та об'ємом двигуна 3 тис.см³ доведеться щороку платити до бюджету 25 тис. грн. податку.

Змінами до Податкового кодексу встановлюється ставка податку на житлову нерухомість не більше 2% мінімальної заробітної плати (24,36 грн) за 1 кв. м площі, яка перевищує 60 кв.м квартири і 120 кв.м для будинків (у 2014 році не оподатковувалися квартири до 120 кв.м і будинки до 250 кв.м) у залежності від місяця розташування (зональності) та типів об'єктів нерухомості.

Крім того, вводиться оподаткування нежитлової нерухомості.

Цей податок належить до місцевих, тому пільги на його сплату встановлюватиме місцева влада на основі майнового стану та рівня доходів платника податків.

З 2015 року вводиться збір з роздрібного продажу підакцизних товарів (пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти) за ставкою 5% вартості реалізованого товару, який буде надходити до місцевих бюджетів. До складу алкогольних напоїв включено пиво, тому з 1 липня 2015 року для торгівлі пивом необхідно придбати відповідну ліцензію.

Відповідно до податкової реформи зменшено кількість груп платників єдиного податку з 6 до 4.

Ставки єдиного податку для платників 1 - 2 груп встановлюються у відсотках (фіксовані ставки) до розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом станом на 1 січня податкового (звітного) року. Таким чином, фіксована ставка єдиного податку:

- для 1-ої групи - до 10% від розміру мінімальної зарплати (121,80 грн. за календарний місяць).

- для 2-ої групи - до 20% розміру мінімальної зарплати (243,60 грн за календарний місяць).

Платники єдиного податку 3 - 6 груп об'єднані в загальну третю групу з річним обсягом доходів до 20 млн. грн. та необмеженою кількістю найманих працівників. Для них знижені ставки єдиного податку: платники ПДВ сплачуватимуть 2% від доходу, неплатники – 4% (раніше були 3 і 5%).

Для платників 4 групи (сільгоспвиробників) розмір ставок податку з 1 га сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування. У відсотках бази оподаткування він становить:

- для ріллі, сіножатей і пасовищ (окрім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах і на поліських територіях, а також ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (виращуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди) - 0,45;

- для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах і на поліських територіях - 0,27;

- для багаторічних насаджень (окрім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах і на поліських територіях) - 0,27;

- для земель водного фонду - 1,35;

- для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (виращуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди - 3.

На макроекономічному рівні система міжбюджетних відносин впливає на темпи економічного зростання та стабільність надходжень до бюджетів. На мікроекономічному рівні міжбюджетні відносини визначають ефективність використання місцевих ресурсів, якість та обсяг надання адміністративних та соціальних послуг, ефективність інвестиційного клімату в регіонах, створюють умови для розвитку підприємництва. Отже, міжбюджетні відносини є потужним засобом державного регулювання динамічного розвитку соціально-економічних процесів, важливим показником розвинутої бюджетної політики, що зумовлені рухом коштів між державним бюджетом і місцевими бюджетами, між окремими видами місцевих бюджетів. Основними формами цього руху є міжбюджетні трансферти, взаємозаліки та взаєморозрахунки, об'єднання коштів бюджетів територіальних громад для виконання спільних проектів і програм.

Фінансовий ресурс місцевих бюджетів на 2015 рік сформовано з урахуванням змін, внесених до Податкового і Бюджетного кодексів України та інших законодавчих актів, що стосуються місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин, основних положень проекту Основних напрямів бюджетної політики, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 квітня 2014 року № 385-р, завдань, визначених Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, схваленою постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року № 26-VIII, та рекомендацій місії Міжнародного Валютного Фонду за результатами технічних консультацій з її експертами. [5].

У цілому ресурс місцевих бюджетів на 2015 рік становить 262 100,8 млн. гривень, в тому числі за: загальним фондом – 250 431,4 млн. грн.; спеціальним фондом – 11 669,4 млн. гривень.

Формування доходів місцевих бюджетів здійснено з врахуванням змін, внесених до Бюджетного та Податкового кодексів України в частині місцевих бюджетів, зокрема: 1) скасування місцевих зборів: збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності; збору за місяця паркування транспортних засобів; туристичного збору; 2) скорочення кількості податків шляхом їх об'єднання за відповідною специфікою; 3) встановлення нових нормативів відрахувань податку на доходи фізичних осіб (бюджети міст обласного значення та районів – 60%, обласні бюджети – 15%, бюджет м. Києва – 40%); 4) закріплення за обласними бюджетами та бюджетом м. Києва 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки; 5) передачу з державного бюджету до місцевих бюджетів плати за надання інших адміністративних послуг та державного мита; 6) запровадження акцизного податку з кінцевих продаж; 7) розширення бази оподаткування податку на нерухомість шляхом включення до оподаткування цим податком комерційного (нежитлового) майна; 8) зміни до розподілу коштів екологічного податку (крім податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів) з урахуванням зарахування до державного бюджету 20%, а до місцевих бюджетів 80%, у тому числі до обласних бюджетів – 55%, сільських, селищних, міських бюджетів – 25% та бюджету міста Києва – 80% надходжень цього податку; 9) розширення надходжень загального фонду шляхом передачі єдиного та екологічного податків, а також податку на нерухоме майно зі спеціального фонду.

При прогнозуванні дохідної частини місцевих бюджетів на 2015 рік було враховано статистичні показники, які використовуються при розрахунку прогнозних надходжень податків та зборів, зокрема за 2013 рік, очікувані макропоказники економічного і соціального розвитку на 2014 рік та прогнозні дані на 2015 рік Мінекономрозвитку за II сценарієм, а також фактичне виконання дохідної частини бюджету за результатами 2011–2013 років та 11 місяців 2014 року.

З урахуванням зазначеного прогнозний обсяг доходів місцевих бюджетів на 2015 рік (без врахування трансфертів) розраховано у сумі 104 222,0 млн. грн., у тому числі: загальний фонд – 93 354,3 млн. грн., спеціальний фонд – 10 867,7 млн. гривень.

Додатково місцеві бюджети до загального фонду отримають 21 500,9 млн. грн., з яких:

- 6 166,4 млн. грн. – за рахунок передачі з державного бюджету;

- 5 941,0 млн. грн. – введення нового акцизного податку з кінцевих продаж;

- 2 100,0 млн. грн. – розширення бази оподаткування податком на нерухоме майно та податком на розкішні автомобілі;

- 7 293,5 млн. грн. – за рахунок передачі окремих податків зі спеціального фонду місцевих бюджетів. [9].

Найважливішою передумовою їх існування є необхідність здійснення перерозподілу бюджетних ресурсів усередині бюджетної системи [1,2]. Зазначене, в свою чергу, тісно пов'язано з тим, що держава завжди має робити вибір між ефективністю та справедливістю розподілу благ. Адаптація суспільства до досягнення соціальної справедливості потребує від державної влади різноманітних заходів щодо перерозподілу доходів, при цьому необхідно проаналізувати вартість перерозподілу для суспільства, адже такий перерозподіл (втручання держави у ринкові механізми економіки) веде до зниження загальної ефективності економіки, тобто до втрат сукупного добробуту всіх економічних агентів [3]. вирішенні питання фінансування суспільних послуг за рахунок бюджетних коштів при децентралізованому підході є можливість враховувати інтереси споживачів, а при централізованому забезпеченні знизити вартість послуг.

Підходом до вирішення питання про фінансування за рахунок бюджету є принцип субсидіарності [1,12]. Відповідно до європейського досвіду місцева влада є повністю відповідальною за соціально-економічний стан адміністративно-територіальної одиниці, здійснює активну економічну політику, адже вона об'єднана з можливостями та проблемами регіону, спроможна ефективно витратити бюджетні кошти та зацікавлена в активному пошуку додаткових джерел фінансування. Розподіл повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування дає змогу враховувати потреби жителів регіону в

спільних благах і послугах. Механізм міжбюджетних відносин включає законодавчо-нормативне регулювання, бюджетне регулювання, прогнозування, планування та програмування. Бюджетному регулюванню належить центральне місце в міжбюджетних відносинах, адже воно передбачає управління фінансовими потоками між адміністративно-територіальними одиницями, є однією зі складових державного регулювання економіки, яка забезпечує її дієвість та ефективність. Звернення до досвіду інших держав свідчить, що бюджетні системи та міжбюджетні відносини різних країн відрізняються за рівнем доходів та рівнем видатків місцевих бюджетів, їх податковими надходженнями та повноваженнями, а також підходами до вирівнювання умов життя у різних регіонах країни, фінансової самостійності місцевих органів влади при використанні трансфертної системи розподілу доходів. Певна річ, ідеальної моделі механізму регулювання міжбюджетних відносин не існує. Міжбюджетні трансферти та їх величина й частка у місцевих бюджетах не є показником ефективності системи міжбюджетних відносин. Вирішальним є їх вплив на такі результати, як ефективність розподілу ресурсів, справедливість розподілу й стабільність макроекономіки. [7].

Висока частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів не створює зацікавленості в розв'язанні завдань місцевого значення, виконанні власних повноважень органами місцевого самоврядування. Тому прийнятий у 2010 р. Бюджетний кодекс України виправив деякі недоліки, серед яких зарахування до доходів місцевих бюджетів додаткових надходжень за рахунок доходів державного бюджету; розширення джерел власних доходів місцевих бюджетів усіх рівнів, розширення переліку видатків, які визначаються функціями держави і передаються до виконання органам місцевого самоврядування; збільшення кількості джерел надходжень до бюджету розвитку спеціального фонду місцевих бюджетів [14].

Структура бюджетної системи України потребує не тільки зміни фінансової основи державного та місцевих бюджетів, а й розуміння того, що усі ці зміни вимагають волі політичної еліти країни. Питання міжбюджетних відносин необхідно вирішувати через створення зваженої системи розподілу повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, через ефективні механізми формування місцевих бюджетів.

З нового 2015 року розпорядники коштів місцевих бюджетів у разі застосування програмно-цільового методу мають здійснювати публічне представлення та публікацію інформації про бюджет за бюджетними програмами та показниками.

Розпорядники всіх рівнів набули обов'язок оприлюднення паспортів бюджетних програм на поточний бюджетний період та звітів про виконання паспортів бюджетних програм за звітний бюджетний період.

Кабмін вже не зобов'язаний визначати вимоги до професійно-кваліфікаційного рівня головного бухгалтера бюджетної установи, а лише визначає завдання та функціональні обов'язки бухгалтерських служб, повноваження керівника бухгалтерської служби у бюджетних установах – головного бухгалтера.

Головними загрозами безпеці національної економіки в бюджетній сфері є нерівномірний розподіл трансфертів, що надається місцевим бюджетам з державного бюджету, та зростання загального обсягу державного боргу, особливо зовнішнього.

Негативний вплив на економічні показники країни за 2010-2015 роки значно погіршив стан країни, тому у системі міжбюджетних відносин є проблеми, які потребують негайного розв'язання. Серед найбільш актуальних з них – питання економічної неспроможності більшої частини громад у реалізації своїх повноважень; дефіцит ресурсів (як природних, так і трудових), які формують бюджет розвитку; відсутність можливості реального середньострокового бюджетного планування на всіх рівнях бюджетної системи через недосконалість адміністративно-територіальної реформи. Вдосконалення та процес реформування вже розпочато, залишається підтримувати задані реформи не тільки в теоретичному напрямку, а й в практичному.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проаналізувавши та дослідивши сучасний етап розвитку України за 2010-2015 роки на основі аналізу фінансових показників розвитку економіки і міжбюджетних відносин, можна виділити чинники, що впливають на функціонування сучасних міжбюджетних відносин: істотна диференціація регіонів за рівнем економічного і соціального розвитку; випередження темпів зростання видатків місцевих бюджетів над їх доходами; посилення централізації бюджетних ресурсів; зниження рівня фінансування місцевих бюджетів; значна кількість дотаційних бюджетів за всіма регіонами.

На основі зазначених чинників проаналізували сучасний стан економічних показників держави за 2010-2015 роки; встановили зв'язок проблематики міжбюджетних відносин та їх впливу на соціально-економічний розвиток держави за 2010-2015 роки; розробили рекомендації щодо мінімізації їх негативного впливу на макро- і мікроекономічні показники; проаналізували реформування бюджетного законодавства та основні зміни міжбюджетних відносин за останні роки.

Надійшли до висновку, що для успішного здійснення реформи міжбюджетних відносин, насамперед, потрібно забезпечити внутрішню і політичну стабільність, зважати на об'єктивні закони суспільного розвитку, глобальні тенденції у світі. Макроекономічні економічні процеси в світі та тенденції глобалізації економік підвищують необхідність розробки якісно нових підходів до регулювання міжбюджетних відносин в Україні, зокрема наукового обґрунтування засад прийняття управлінських рішень та механізму бюджетного регулювання, який став би основою підвищення ефективності бюджетів усіх рівнів, що на сьогодні є актуальним завданням науки державного управління. Тож перспективи подальших розвідок, на нашу думку, мають стосуватись подальшого розвитку міжбюджетних відносин в Україні через поліпшення якості бюджетного планування на основі економічно обґрунтованих, затверджених державних соціальних стандартів для всіх сфер надання послуг, гарантованих державою, а також виконання плану щодо реформування системи міжбюджетних відносин згідно зі змінами 2015 року, тобто з чинним законодавством.

Література.

1. Бюджетний кодекс України зі змінами від 08.07.2010 №2456-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання за 2014 рік / [Електронний ресурс]. Ін-т бюджету та соціально-економічних досліджень. — Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/news/429/130434/>.
3. ВВП України перевищить докризовий рівень до 2019 року // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://banker.ua/bank_news/govregulations/2015/03/12/1180472847/vvp-ukrainy-prevysit-dokrizisnyj-uroven-k-2019-godu/.
4. Габа І.М. «Децентралізація»- деякі плюси і мінуси / І.М.Габа // РайонІнфо.- 2014.-№1.-С.5.
5. Данилишин Б.М. Децентралізація управління в Україні: з чого почати? / Б.М. Данилишин // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kontrakty.ua/article/82116>.
6. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. № 79-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
7. Макаров Г.В. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні. Аналітична записка // НІСД / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1021/>.
8. Прогноз макроекономічних і соціального розвитку України на 2015 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk>.
9. Проць Н.В. Формування податкових надходжень місцевих бюджетів в контексті бюджетної децентралізації / Н.В. Проць // Фінансовий простір.- 2015.- № 1.- С.221-227.
10. Юрченко К., Гудзь Г. Які ризики децентралізації? / К. Юрченко, Г. Гудзь // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://blog.liga.net/user/kyurchenko/article/17090.aspx>.
11. Шевченко О. Бюджетно-фінансова децентралізація у контексті підвищення ефективності управління регіонами / О.Шевченко // [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/9.htm>
12. Ярьсько Н. Ресурс місцевих бюджетів на 2015 рік .... / Н. Ярьсько // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247868006&cat_id=24426429.
13. Децентралізація: все ще в рошуках рецептів року // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/economics_of_regions/decentralizaciya-vse-sche-v-poshukah-receptiv- .html.
14. Демчак Р. Бюджетна децентралізація є основним чинником економічної безпеки держави / Р. Демчак // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://solydamist.org/?p=15037>

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Budget Code of Ukraine, available at : <http://zakon2/rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (Accessed 15 May 2015)
2. Institute of budget and socio-economic researches (2014) , “Budget Monitoring: analysis of the execution“, available at: <http://www.ibser.org.ua/news/429/130434/> (Accessed 14 May)
3. Ukrainian banking portal (2015), “ Ukraine's GDP will exceed pre-crisis levels until 2019 year”, available at: http://banker.ua/bank_news/govregulations/2015/03/12/1180472847/vvp-ukrainy-prevysit-dokrizisnyj-uroven-k-2019-godu/ (Accessed 18 May 2015)
4. Gaba, I.M. (2014), “ “Decentralization” - some pros and cons”, *RajonInfo*, vol.1, p.5.

5. Kontrakty.ua (2014) "Decentralization of governance in Ukraine: how to start?", available at: <http://kontrakty.ua/article/82116> (Accessed 8 May 2015)
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On Amendments to the Budget Code of Ukraine on the reform of intergovernmental relations", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19> (Accessed 11 May 2015)
7. The National Institute for Strategic Studies under the President of Ukraine (2014), "Expected risks in the process of decentralization of power in Ukraine. Analytic note)", available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1021/> (Accessed 8 May 2015).
8. Verkhovna Rada of Ukraine on Budget (2015), "Forecast of Economic and Social Development of Ukraine", available at: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk> (Accessed 17 May 2015)
9. Prots, N.V. (2015) "Formation of the tax revenues of local budgets in the context of fiscal decentralization", *Finansovyyi prostir*, vol. 1, pp. 221-227.
10. Yurchenko, K. and Hutz, G. (2015), "What are the risks of decentralization?", available at: <http://blog.liga.net/user/kyurchenko/article/17090.aspx> (Accessed 5 May 2015)
11. Presidential Secretariat Ukraine (2008), "Fiscal decentralization in the context of improving the management of regions", available at: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/9.htm> (Accessed 18 May 2015).
12. Jaresko, N. (2015), "Resources of local budgets for 2015?", available at: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247868006&cat_id=24426429 (Accessed 7 May 2015)
13. Dzerkalo tyzhnia (2014), "Decentralization: still searching for recipes", available at: http://gazeta.dt.ua/economics_of_regions/decentralizaciya-vse-sche-v-poshukah-receptiv-.html (Accessed 18 May 2015)
14. Solidarnist' (2015), "Fiscal decentralization is a major factor in economic security", available at: <http://solydarnist.org/?p=15037>

Стаття надійшла до редакції 19.09.2015р.

ТОВ "ДКС Центр"